

Verlag Schouwgroep Bossen 22 juni 2024

Bezochte locatie: Rijk der Heide

Datum: 22 juni 2024

Datum volgende schouw: **12 oktober 2024**

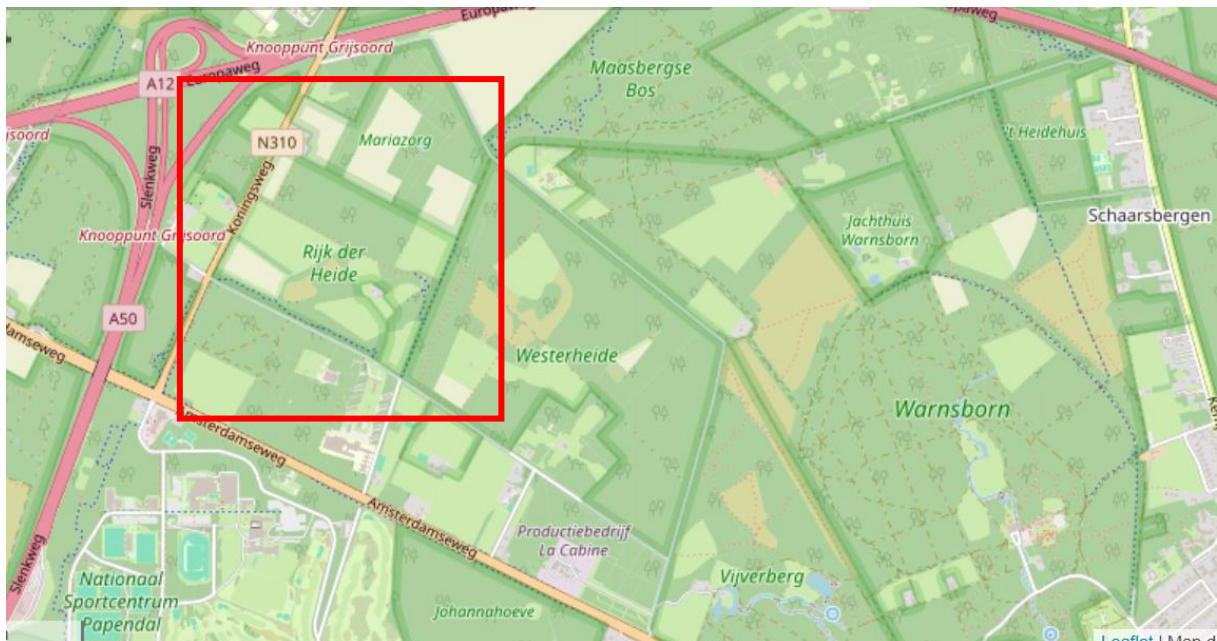
Hoofdonderwerp volgende schouw: zonen recreatie en boswerkzaamheden

Aanwezig vanuit de gemeente Arnhem:

- Rob Borst Beheerder Bossen en parken
- Robin Driessen Bestuursadviseur Groen/ Buitengebied
- Nina Kreisler Boswachter Arnhem Noord

Inleiding

Op zaterdag 22 juni hebben we met de schouwgroepsleden Rijk der Heide bezocht om het hier te hebben over verschillende onderwerpen. Rijk der heide is een natuurgebied aan de westkant van Arnhem.

Waar gaat de schouwronde over?

De schouwgroep “bossen” wordt door de gemeente Arnhem georganiseerd om u als bezoeker en betrokkene bij de Arnhemse natuurgebieden in te lichten over voorgenomen ontwikkelingen in het gebied. Graag stellen we u op de hoogte van de plannen en onderhoudswerkzaamheden die in de komende periode worden uitgevoerd. Samen met u bekijken we tijdens een wandeling verschillende voorbeelden van aanstaande werkzaamheden in het veld en gaan we in op toekomstige ontwikkelingen. Uw vragen, opmerkingen, toevoegingen, en ook uw kritische blik is van harte welkom. Door samen in overleg te gaan over het dagelijks beheer komen we tot mooier en waardevoller bos.

Let op! De schouw heeft alleen een hoofdonderwerp, tijdens een schouw kan het over alle onderwerpen gaan. Bent u aanwezig vanuit een belangengroep dan is het belangrijk dat er altijd een vertegenwoordiger aanwezig is zodat u geen belangrijke onderwerpen mist.

Update van de werkzaamheden in Schaarsbergen

In Schaarsbergen zijn de borden aangepast. Tijdens een bewonersavond op 19 juni zijn de bewoners geïnformeerd. Op donderdag zijn de borden vervangen en zijn de regels ingegaan. In Schaarsbergen mogen fietsers nu alleen op de aangegeven paden fietsen. Voor de ruiters waren deze regels een aantal jaar geleden al aangepast.

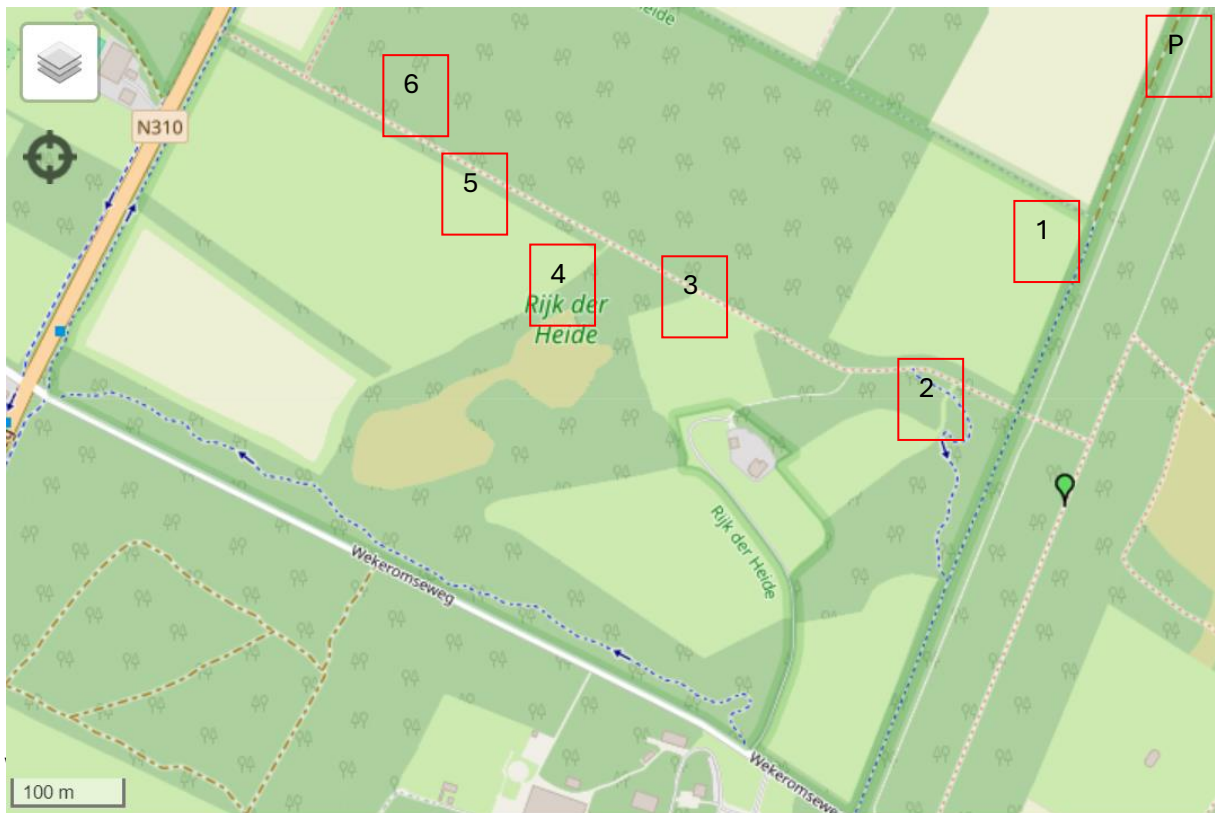
Hierbij zijn ook enkele delen van de mountainbike route verlegd. Deze locaties waren door de bewoners aangeduid als knelpunt. Alleen de locaties waar de route over bestaande paden loopt zijn aangepast. Voor de overige locaties loopt een vergunningaanvraag.

Terugkoppeling zonering koningsheide

Vanuit de Arnhemse bosfiets coalitie kwamen uit een eerder gesprek nog vragen over de recreatieve indeling gemaakt op de Koningheide. De vraag was hierbij of er een van de paden nog extra toegevoegd kon worden aan toegestane fietsroute. Deze kaart is nog een keer goed bekeken door de collega's van bossen en parken. Er zou hierover nog een terugkoppeling komen.

Onderaan dit verslag delen we de officieel voorgestelde kaart. De kaart zal het zelfde blijven zoals de eerder voorgestelde kaart. Met als reden de gemeente niet van plan is om een onofficieel pad te legaliseren. Ruim de helft van de grote slenk is recreatief toegankelijk, in dit deel is rust voor de dieren belangrijk. Dit pad is ontstaan door menselijk gebruik en zal op termijn worden dichtgelegd om deze rust voor de dieren te garanderen.

Schouw Rijk der Heide

Toen we compleet waren zijn we doorgelopen naar **punt 1** op de kaart.

Op dit punt staan we tussen een akker van een particulier en een akker met de strokenteelt en kruidenrijke akkerrand van de gemeente Arnhem. Zichtbaar was dat bij de particulier het gewas eentonig is. Er is tot aan de bomenrij geploegd terwijl aan de andere kant verschillende gewassen stonden. Aan de randen van het perceel van de gemeente is de grond onder de boomkronen niet bewerkt en is een kruidenrijke rand ingezaaid. Zo hebben de wortels van de bomen geen last van zware machines.

De gemeente test met de strokenteelt of deze vorm van voedsel verbouwen rendabel is. De basis is: geen diepe grondbewerking, zo min mogelijk (liefst geen) water, geen bestrijdingsmiddelen en geen kunst- en drijfmest. Het eerste jaar heeft de gemeente kostenneutraal gewerkt. Door deze vorm verder te ontwikkelen kijken we of het mogelijk is om er ook inkomen uit te genereren.

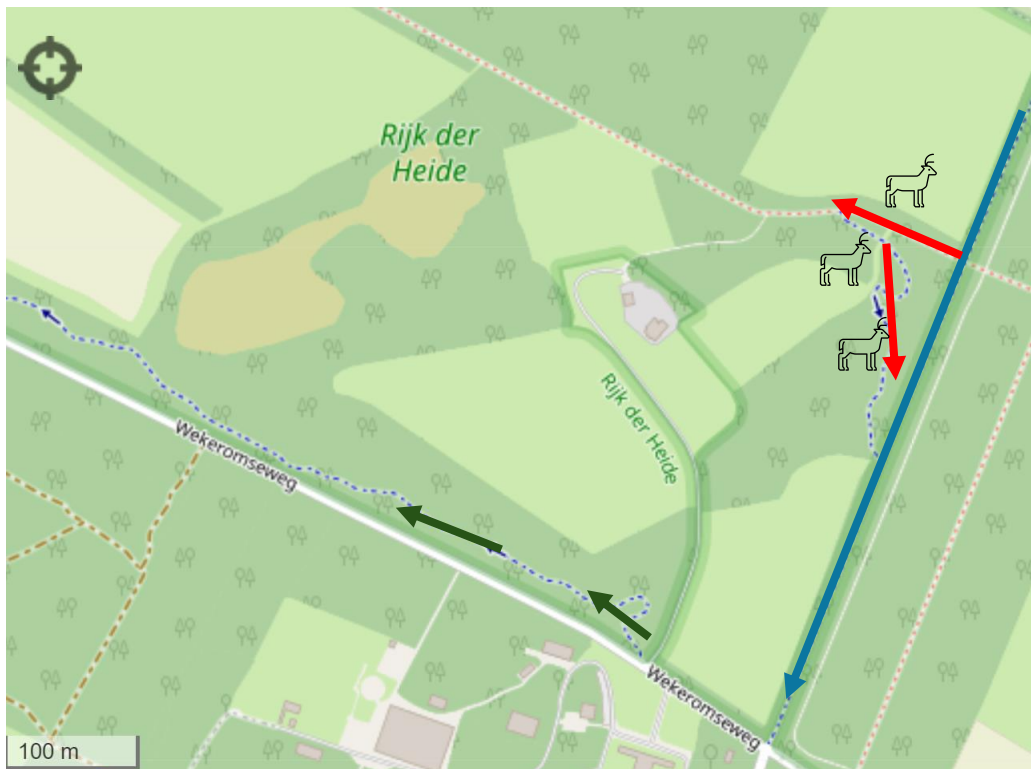
Er wordt dus geen kunst- of drijfmest gebruikt door de gemeente. Op dit moment wordt gewerkt met bokashi. Dit is de vegetatie uit de sonsbeekweide wat wordt gefermenteerd. Hierdoor wordt het omgezet in een organische stof.

De gemeente gebruikt inheemse vegetatie met diepe wortels zoals bijvoorbeeld boekweit. hierdoor krijgt het bodemleven een boost.

De planning voor het oogsten is zo ingedeeld dat tegelijk verschillende stroken met verschillende gewassen geoogst kunnen worden in één werkgang. Er blijven altijd stroken staan zodat het nooit helemaal kaal is.

We zijn doorgelopen naar **punt 2**

Op deze locatie was het op het moment van bezoeken druk met fietsers i.v.m. een toertocht. We zijn gestopt op de grens tussen 2 akkers in een stuk bos. Door dit bos loopt een lus van de singletrack (ongeveer 230 meter). Deze singletrack snijdt precies door de foerageergebied en het territorium van reeën en dassen. Op locatie zijn de sporen te zien van de territoriale reeën die hier zitten. Dit territorium loopt precies door dit gedeelte van het bos. Territoriale reeën bezoeken een aantal keer per dag en nacht de grenzen van hun territorium, doordat deze lus precies over de grens van het territorium loopt kunnen de reeën op deze locatie overdag de grenzen niet opzoeken. Dit levert veel stress op bij het ree. Toen de route is aangelegd is dat niet in beeld geweest. Vanwege de zorgplicht (Omgevingswet – onderdeel natuur) en omdat Arnhem hier Natuur op 1 heeft (Omgevingsvisie Arnhem) moeten we de verstoring wegnemen (provincie is bevoegd gezag). Door de lus uit het bos te halen kunnen de reeën die hier zitten ook overdag weer gebruikmaken van het territorium en zich verplaatsen naar de voedselakker. Aangezien dit een klein lusje is en de totale MTB-route Schaarsbergen Arnhem gehandhaafd blijft, blijft de route lang en interessant genoeg voor fietsers.

Rode pijlen zijn de oude route, blauwe pijl is de nieuwe. De singletrack bij de groene pijlen blijft behouden.

In dit stuk bos is duidelijk de overlast van de Amerikaanse eiken te zien, het bos hier is hol geworden. Zodra er een klein gaatje in het kronen dak ontstaat en aan de randen van het bos zie je ondergroei van lijsterbes opkomen. Het ringen van Amerikaanse eiken heeft op deze locatie weinig zin doordat hier veel leem in de bodem zit. Door deze leem zal de boom blijven groeien. Ondanks dat het voor de lange termijn op deze locatie weinig zin heeft zullen we wel enkele bomen gaan ringen zodat er wel een gat in het bladerdek ontstaat. Amerikaanse eiken die op zandgrond staan kunnen wel met succes geringd worden.

Locatie 3

We staan hier bij een veld vol met margrietten. Dit veldje is te klein voor de strokenteelt. Op deze locatie is een veld aangelegd met bloemen voor bijvoorbeeld insecten. Nu staat het vol met margrietten, dit is een soort die pas na 2 jaar uitkomt. Door deze soorten te planten proberen we de grond stabiel te maken. Na dit jaar kunnen we evalueren hoe het gaat met de grond. We zorgen er voor dat er jaarrond voedsel beschikbaar is voor de dieren.

Locatie 4

We kijken hier naar een van de oude heide gebieden van Rijk der Heide waaraan het gebied zijn naam aan te danken heeft. 2 jaar geleden stond een gedeelte van deze heide vol met grove dennen. Door twee fanatieke vrijwilligers is deze heide weer vrijgemaakt en weer zichtbaar. Er zitten hier veel zandhagedissen en gladde slangen. Op dit stuk zijn de natuurwaarden erg hoog. We gaan hier de heide niet op om zo min mogelijk te verstoren.

Locatie 5

Als Arnhem maken we geen verschil in namen meer tussen akker en bos. Voor ons is het allemaal een groot boslandschap waar alle elementen in horen zonder de specifieke bestemmingen.

Op deze locatie is de afgemaaide heide van de koningsheide verspreid over de hogere delen. Zodat op de drogere koppen deze vegetatie weer kan uitgroeien. Tussen deze akker en de heide van locatie 4 liep een onofficieel pad. We zijn nu druk bezig met dit soort paden dichtleggen. Ook op deze locatie hebben we bomen over het pad heen laten vallen. Zo wordt het foerageergebied voor de dieren ook hier tussen de akker en de heide weer hersteld.

Na een jaar strokenteelt op deze locatie is de veldleeuwerik hier weer gaan broeden.

Op dit moment zijn we net gestopt met de certificering van dit gebied. Voorheen waren we als gemeente voor deze gronden SKAL gecertificeerd. Doordat wij verder willen dan dat het keurmerk toelaat hebben we besloten te stoppen met dit keurmerk. Binnen de gemeente zijn we aan het kijken hoe we de oogst lokaal kunnen wegzetten.

Locatie 6

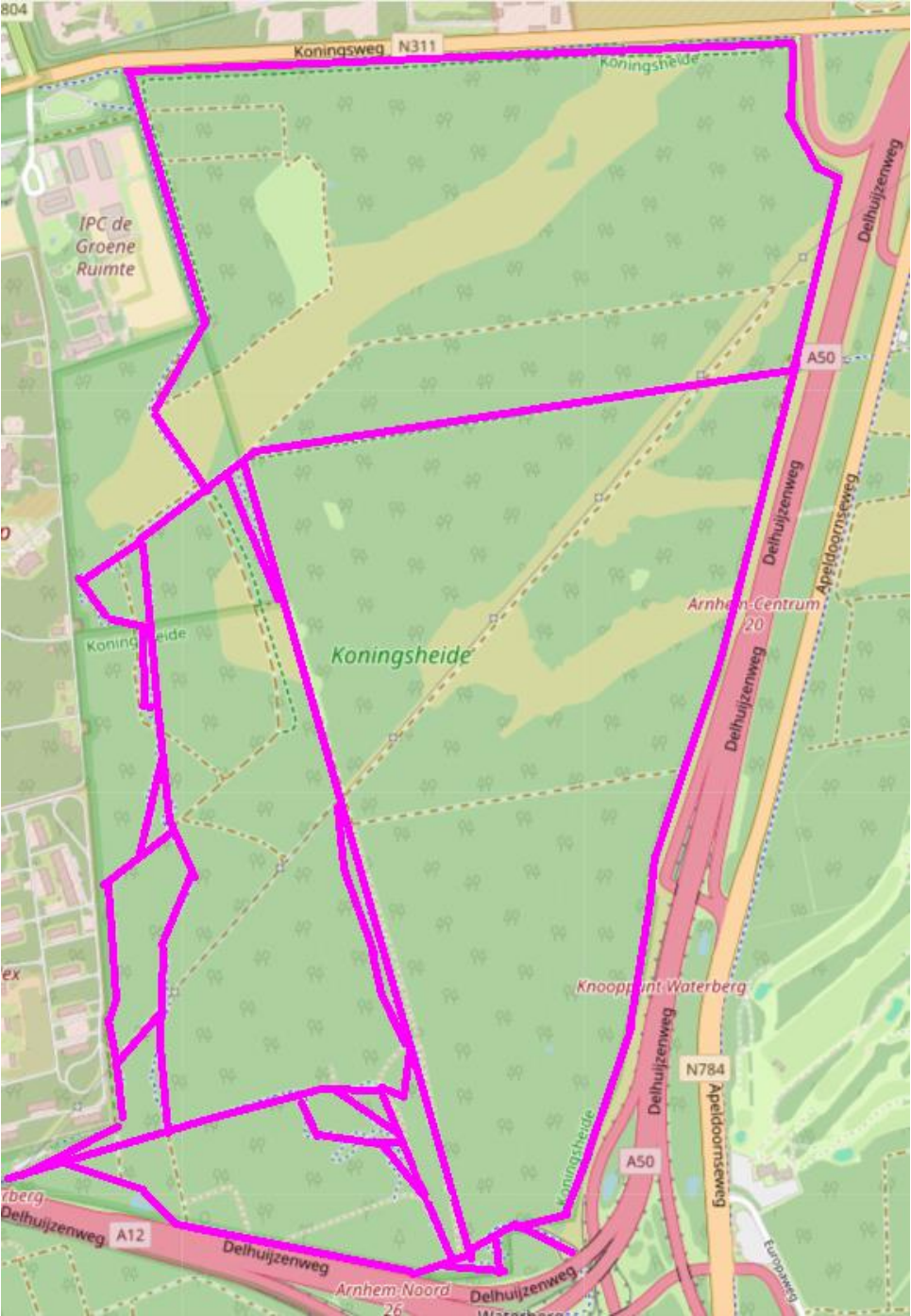
De varkens, we hebben een pilot project met 9 varkens in het bos. Deze varkens stonden eerst in Oosterbeek. Ze zijn hier ingezet om de Amerikaanse eiken te bestrijden. De varkens eten de eikels op en ze duwen de wat oudere bomen met wortel en al de grond uit. Tot nu toe blijkt het een succes. Op de locaties waar ze al gestaan hebben komen geen jonge bomen de grond uit.

Op deze plekken is voordat de varkens kwamen de eik bestreden door ze af te zagen, je ziet bij deze restanten wel dat de boom weer opnieuw uitloopt.

De grond is na het betreden van de varken ingezaaid met een kruidenmengsel. Dit zorgt er voor dat de grond verdicht waardoor de eikels die dit najaar vallen niet direct op de bodem terecht komen.

Kaarten Koningsheide Fiets

Paden waarop is toegestaan om te fietsen (onverhard, verhard en singletrack)

Paden koningsheide ruitepad

